

Informatieve en contextuele nota Projectoproep “Connecting You(th)”

Komen we elkaar nog tegen of leven we vooral in onze eigen bubbels? De laatste jaren is de vrees toegenomen van diepere kloven in de samenleving, vooral volgens onderwijsniveau en -type. De verschillen uitend zich onder meer in het sociaal en ruimtelijk langs elkaar heen leven, in verschillend informatie- en mediagebruik, en het elkaar niet meer ontmoeten. We wonen niet in dezelfde buurten, we gaan niet naar dezelfde sportclub of school, we ontmoeten elkaar niet op dezelfde (digitale) plekken. We zien elkaar niet alleen weinig, we maken ons ook zorgen over andere zaken. Sommigen maken zich bijvoorbeeld zorgen over het milieu, het onderwijs en de gezondheidszorg. Anderen hebben zijn meer bezorgd over criminaliteit, migratie en werkloosheid.

Dit alles heeft negatieve consequenties voor de sociale cohesie en de mogelijkheid om een samenleving op te bouwen waarin iedereen zich kan thuis voelen. Door de aanhoudende coronacrisis dreigt de polarisatie volgens sommigen nog groter te worden. Daardoor kan de – zowel letterlijke als figuurlijke – afstand tussen groepen verder groeien. Het is dan ook belangrijk in het post-corona-tijdperk om aan deze tegenstellingen te werken en de kloven in de samenleving te helpen overbruggen.

Bovendien kwam tijdens de coronacrisis het zelfbeeld en de identiteitsontwikkeling van jongeren onder druk te staan. Een negatief gevolg van de *lockdowns* en het online onderwijs was inderdaad de verminderde sociale uitwisseling en de stijgende verveling, eenzaamheid en mentale problemen bij jongeren. Onderzoek toont aan dat sociale contacten en steun belangrijke voorspellers kunnen zijn voor veerkracht en een beter herstel na crisissituaties.

Met deze projectoproep wilt de Stichting P&V de nood aan sociale contacten en uitwisseling van jongeren combineren met de maatschappelijke nood aan gediversifieerde contacten, ontmoetingen en wederzijds begrip. Niet alleen kan zo worden gewerkt aan het mentale welzijn maar ook aan het maatschappelijke welzijn en de cohesie in de samenleving.

Meer concreet is de Stichting P&V op zoek naar:

- 1) Projecten die echte ontmoetingen tussen diverse (groepen) jongeren stimuleren, die echt leren luisteren naar behoeften van verschillende groepen jongeren vanuit gelijkwaardigheid, die stilstaan bij aannames en vooroordelen bij verschillende groepen, ... Met andere woorden: projecten die werken aan een beter begrip en aanvaarding van de ‘andere’ via ontmoeting, discussie, sociaal contact.

En/of:

- 2) (Lokale) initiatieven die zoeken naar en werken aan gemeenschappelijke behoeften, wensen, problemen ... van diverse (groepen) jongeren (i.p.v. te kijken naar wat ons verdeelt, zoeken naar wat ons verbindt). Met andere woorden: initiatieven die concreet op zoek gaan naar gemeenschappelijke doelen en hierrond samen acties ondernemen.

De projecten of initiatieven die wederzijdse ontmoetingen tussen jongeren faciliteren en/of werken aan gemeenschappelijke doelen, kunnen betrekking hebben op de (a) (binnen- en buiten-)schoolse omgeving, (b) buurt, of (c) vrijetijd. De doelgroepen kunnen tussen de 12 en 25 jaar oud zijn.

Bijvoorbeeld:

- een berg- of zeiltocht voor jongeren uit verschillende onderwijsvormen van een school/scholengroep om elkaar en zichzelf beter te leren kennen,
- een uitwisseling tussen scholen met verschillende onderwijsvormen/richtingen om te werken aan een gezamenlijk project,
- de (her)aanleg van een sportveld aangepast aan de noden van en met inbreng van alle jongeren uit de buurt,
- de organisatie van een laagdrempelig jongerenforum in een buurt om problemen aan te kaarten, te begrijpen en de stem van alle jongeren te horen,
- een buddywerking voor nieuwkomers in een regio om in contact te komen met andere jongeren uit de buurt en elkaar te leren kennen en versterken,
- een initiatief om de jongeren uit een buurt beter te leren kennen en begrijpen en het mentale welzijn te bevorderen (buurtwandelingen, buurtfeest, buurtnetwerk ...),
- het oprichten van een diverse en inclusieve sportclub,
- ...

Ontvankelijkheidscriteria

- De initiatiefnemer van het project is een organisatie die gevestigd is in België. Dit kan een vzw zijn, maar ook een school, een jeugdorganisatie, een sportclub, een feitelijke vereniging, een sociale-economiebedrijf.
OCMW's en overheidsdiensten komen niet in aanmerking voor deze oproep, maar partnerschappen met deze actoren worden wel aangemoedigd. Louter commerciële projecten worden niet aanvaard.
- Het kandidaatsdossier wordt volledig ingevuld, binnen de voorziene termijn en in het Nederlands of Frans.
- De initiatiefnemer dient slechts één project in voor deze oproep, maar kan wel partner zijn bij andere projecten.
- Het project moet kunnen worden uitgevoerd ergens tussen maart 2022 en april 2023.

Selectiecriteria

- Het project wil werken aan het overbruggen van sociale kloven. Speciale aandacht wordt verleend aan de kloof volgens opleiding(sniveau/vorm), maar ook andere sociale kloven komen in aanmerking.
- Het project moet een concrete impact hebben en aantonen dat het inclusiviteit bevordert, drempels wegwerkt, kloven overbrugt of sensibiliseert rond samenleven.
- Het project vertrekt vanuit gelijkwaardigheid en houdt rekening met de noden en visies van de verschillende betrokken partijen.
- Het project is uitvoerbaar (bv. geschikte partners hebben, beschikken over de nodige vergunningen en het juiste materiaal, realistisch van aanpak).
- Het gevraagde budget moet aangepast zijn aan de ambitie van het project en duidelijk verantwoord en onderbouwd zijn.
- Leeftijd van de betrokken jongeren: 12 tot 25 jaar.

Wat biedt de Stichting P&V?

- Financiële beurzen tussen 5.000 en 25.000 euro voor de uitvoering van het project. De winnende projecten worden gekozen door het Jongerenforum van de Stichting P&V.
- Input en bezoek van de jongeren van ons Jongerenforum.
- Begeleiding/coaching door collega's van de P&V Groep voor de eigen werking van de organisatie, bv. rond communicatiestrategie, GDPR, netwerken, ... (indien nodig).
- Hulp en mogelijke aanvullende financiering bij het organiseren van een bijkomende civic crowdfundingcampagne bij Growfunfing (indien nodig en zolang het in het verlengde is van het door de Stichting P&V ondersteunde project).
- Communicatie over en bekendmaking van het project in de media en binnen de netwerken van de Stichting P&V.

Timing

- 23 september – 30 november 2021: Indienen dossier
- 1 december 2021 – 14 januari 2022: Lectuur, evaluatie en ordening van alle dossiers, en selectie van de max. 40 gerangschikte dossiers voor de Expert Day
- 17-21 januari 2022: Bekendmaking van al dan niet selectie voor de Expert Day
- 5 of 12 februari 2022 (TBC): Expert Day in Brussel: de max. 40 beste dossiers pitchten hun project voor het Jongerenforum van de Stichting P&V en enkele begeleidende professionele experts. Hieropvolgend zal het Jongerenforum de winnende projecten selecteren en de budgetten verdelen over deze projecten.
- Eind februari/begin maart: aankondiging van winnende projecten
- Maart 2022-april 2023: uitvoering van de projecten, tussentijdse ontmoeting, bezoek jongerenforum en extra ondersteuning indien nodig
- Mei 2023: deelname aan het slotevent

Bijlage

Meer duiding en contextualisatie

Deze tekst is gebaseerd op literatuuronderzoek alsook op de inzichten van de 5 wetenschappelijke bijdragen die door de Stichting P&V werden geprimeerd naar aanloop van de projectoproep “Connecting You(th)”. Dit kan dienen als inspiratie bij het vormgeven van een projectvoorstel voor onze projectoproep.

Scheidslijnen en segregatie

Verschillende scheidslijnen verdelen de samenleving, delen haar op in groepen met verschillende sociaaleconomische posities, opvattingen, leefstijlen en toekomstverwachtingen, Hoe gemengd een samenleving is, zegt veel over een land. In het woonbeleid, op school, in steden, ... streven politici en sociale actoren daarom altijd naar een bepaalde sociale mix.

Regelmatig worden er zorgen geuit over scheidslijnen tussen verschillende groepen burgers. Deze scheidslijnen zouden in toenemende mate samenhangen met het type en niveau van opleiding van de bevolking. Tussen kort- of praktisch geschoolden en hooggeschoolden zou een diepe kloof gapen. Hun kinderen hebben bijvoorbeeld heel verschillende kansen in het onderwijs. Daarenboven zien we dat de groepen elkaar steeds minder ontmoeten, in feite steeds minder samenleven, zowel sociaal als ruimtelijk gezien (zie de studie van Mark Elchardus “Voorbij het narratief van neergang”, studie bij 2000 Belgische jongvolwassenen gefinancierd door de Stichting P&V).

De democratisering van het onderwijs (steeds meer mensen, zeker jongeren, studeren langer) en het ontstaan van de kennismaatschappij hebben geleid tot een veel grotere rol van kennis en onderwijs in onze economie en samenleving als geheel. Maar die koppeling heeft een keerzijde. Niet studeren of niet (verder) kunnen studeren wordt een probleem op het ogenblik dat verder studeren een vanzelfsprekendheid wordt. Niet over een diploma beschikken wordt een ernstige handicap op het ogenblik dat diplomabezit in een kennissamenleving als normaal of evident wordt beschouwd.

Het is een bekend gegeven dat, ondanks alle beleidsmaatregelen, niet alle delen van de bevolking op dezelfde manier deelnemen aan het onderwijs. Naast de sociale ongelijkheden op onderwijsvlak – tussen jongens en meisjes, of tussen jongeren van verschillende socio-economische of etnische achtergrond –, zijn er ook geografische verschillen op het vlak van onderwijsdeelname en schooluitval die minder bekend zijn.

De dynamiek van de naoorlogse kennismaatschappij blijkt tot een grotere geografische segregatie van *human capital* te hebben geleid. In een kennisintensieve economie blijkt de *skilled city* te floreren. De ruimtelijke clustering van universitair afgestudeerden is in België de laatste 50 jaar aanzienlijk toegenomen. Aan weerszijden van de taalgrens trekken met name de universiteitssteden steeds meer hooggeschoold menselijk kapitaal aan. De universiteitssteden zijn *hot spots* of *brain hubs* geworden: ze worden gekenmerkt door een hoog percentage universitair afgestudeerden en een hoge mate van gelijkheid met hun omgeving (Vanderstraeten & Van der Gucht, 2021).

Er is echter niet alleen een toegenomen ruimtelijke clustering van hogeschoolde maar er zijn ook meer gemeenten met een hoog dan wel laag percentage schooluitval vergeleken met 50 jaar geleden. De historische daling van het gemiddelde aandeel van kortgeschoolde volwassenen in België ging gepaard met toenemende verschillen tussen geografische clusters en meer in het bijzonder met toenemende verschillen tussen Vlaanderen en Wallonië. Vlaanderen heeft, meer dan Wallonië, in de loop van de tijd relatief hoge percentages voortijdige schoolverlaters kunnen vermijden.

De bevindingen laten zien dat voortijdig schoolverlaten een sociaaleconomisch probleem is geworden. Gemeenten en regio's kunnen inderdaad profiteren van de aanwezigheid van verhoudingsgewijs hoge aandelen hooggekwalificeerd menselijk kapitaal, maar tegelijkertijd ook negatief worden beïnvloed door de aanwezigheid van verhoudingsgewijs hoge aandelen van kortgeschoolde werknemers, in het bijzonder onder de instromers op de arbeidsmarkt (Vanderstraeten & Van der Gucht, 2021).

In de gebieden rond de grote universiteiten is er een overaanbod aan universitair geschoolde arbeidskrachten, waardoor deze hoogopgeleiden vaak elders werk moeten zoeken. Ook op de woningmarkt is er krapte, waardoor de huizenprijzen sterk zijn gestegen en het laagopgeleide, minder welvarende deel van de bevolking in minder aantrekkelijke, perifere gebieden dient te wonen. Deze mechanismen worden nog versterkt naargelang origine of nationaliteit. Het hebben van een diploma hoger onderwijs stimuleert inderdaad de woonmobiliteit naar 'betere' buurten. Maar, met een vergelijkbare opleidingsachtergrond, zo blijkt uit Brussels onderzoek, zullen jongvolwassenen van Turkse, Marokkaanse en Oost-Europese origine eerder geneigd zijn om niet te verhuizen of te verhuizen naar vergelijkbare buurten als deze van waar ze kwamen, dan hun leeftijdsgenoten van Belgische of West-Europese afkomst (Imeraj & Gadeyne, 2021).

Vormen van in- en uitsluiting in het onderwijs zijn hun eigen dynamiek gaan ontwikkelen. Het is belangrijk dat deze dynamiek wordt aangepakt door nieuwe beleidsinterventies. Geografische segregatie versterkt zichzelf. Mensen die in verschillende buurten wonen, gaan niet naar dezelfde scholen en hebben vaak verschillende leefwerelden. Sociaalgeografisch gevoelige beleidsinterventies zullen nodig zijn om de kloven tussen de hoog- en laagopgeleide delen van de bevolking te overbruggen.

Gevoelens van minachting en polarisatie

Eén van de grote risico's van deze systematische verschillen en ongelijkheden is de groeiende polarisatie in de samenleving. Onderzoek wees uit dat hoger opgeleiden een negatiever beeld hebben van kortgeschoolden dan van hun eigen opleidingsgroep, en hen ten dele zelf verantwoordelijk achten voor hun korte of praktische opleiding.

Vooroordelen op basis van onderwijsonderscheiden zijn een sterk onderbelicht fenomeen. Onderzoek laat zien dat een substantieel deel van de jongeren die in het beroepssecundair onderwijs (BSO) les volgen, het gevoel heeft dat sommige mensen vanwege hun studie op hen neerkijken. In sterk gesegregeerde onderwijssystemen, zoals die in Vlaanderen en Wallonië, weten leerlingen die ingeschreven zijn in het BSO dat hun onderwijs niet hoog gewaardeerd wordt in de samenleving en dit besef op zich heeft gevolgen. Ervaren minachting (het gevoel dat er op je wordt neergekeken) houdt sterk verband met gevoelens van nutteloosheid, en verklaart een substantieel deel van de

verschillen in gevoelens van nutteloosheid tussen de onderwijsvormen. Onderzoek toonde aan dat gevoelens van nutteloosheid samenhangen met gedragingen in (1) de persoonlijke sfeer (bv. een lagere schoolbetrokkenheid) en (2) de publieke sfeer (bv. rechts-populistisch stemmen) (Spruyt & Van Droogenbroeck, 2021).

Een aantal (uitgesloten) groepen (jongeren) ervaren wat men een dubbel bewustzijn kan noemen, een gevoel van altijd naar jezelf kijken door de ogen van anderen, van het meten van je waarde aan de hand van het oordeel van een wereld die toekijkt met minachting en medelijden. Deze ervaring van een institutionele cultuur van vervreemding, minachting, oppositie en hiërarchie (winnaar / verliezer, mislukking / succes, nederlaag / overwinning, normaal / niet normaal, slim / niet slim), blijkt een belangrijke factor te zijn in het verklaren van vroegtijdig schoolverlaten, en zelfs een even sterke factor als negatieve academische prestaties (Downes, 2021). Een deel van de reden waarom kortgeschoolden en leerlingen in het BSO worden aangetrokken door conflictdiscoursen zoals aanwezig in populisme, ethnocentrisme, enz. komt vaak voort uit een stilzwijgend besef bij een gestigmatiseerde groep te horen. Indien dit inderdaad het geval is, kan het contraproductief zijn om te reageren op het electorale succes van (populistische) rechtse actoren met een pleidooi voor meer burgerschapseducatie en het 'probleem' dus te 'ver-onderwijskundigen' (Spruyt & Van Droogenbroeck, 2021).

Onderwijs

Het onderwijs is potentieel de krachtigste hefboom voor sociale integratie. Tegelijk blijkt het in zijn huidige organisatie ook een instelling die bijdraagt tot de reproductie van sociale ongelijkheden. Vanuit beleidsperspectief is het wegnemen van geïnstitutionaliseerde vormen van hiërarchisering een mogelijke sleutel om de sociale cohesie te versterken. Institutionele praktijken zoals onder meer het watervalstelsel (=leerlingen die niet slagen via B-attesten te laten 'zakken' naar een andere onderwijsvorm, in plaats van het jaar opnieuw te doen), het 'ver-onderwijskundigen' van sociale problemen (=de bijna natuurlijke neiging om het onderwijs voor te stellen als een universele oplossing van alle soorten van individuele en maatschappelijke problemen), ... ondermijnen elke poging om het BSO voor te stellen als verschillend maar gelijkwaardig aan het ASO (Spruyt & Van Droogenbroeck, 2021).

Uit onderzoek blijkt dat het onderwijssysteem in België (zowel Vlaanderen als Wallonië) tot de minst gelijke systemen behoort in de geïndustrialiseerde, democratische landen (zie bv. Danhier & Jacobs, 2017). Dat komt deels door segregatie¹. Hoogopgeleide, welvarende ouders kiezen in hun zoektocht naar het beste voor hun kind een meer afgelegen school als die volgens hen beter is dan de buurtschool. Dit is mogelijk omwille van de vrije schoolkeuze die in ons land voor ouders bestaat. Die leidt tot grotere segregatie van scholen naar achtergrond van de leerlingen, met enerzijds scholen met een sterke concentratie van leerlingen met een hoge sociaaleconomische status en anderzijds scholen met meer leerlingen met een lage sociaaleconomische status. Ongeacht de individuele positie van de

¹ Daarnaast hangt ook de vroege selectie van leerlingen in verschillende onderwijsvormen en de cultuur van zittenblijven in ons land sterk samen met de grote prestatieverschillen van leerlingen volgens achtergrond.

leerlingen heeft deze concentratie van leerlingen in bepaalde scholen een bijkomend effect op de prestaties van leerlingen en dus hun latere kansen in het volwassen leven (zie ook Merle, 2017).

In een recent rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau in Nederland (Vogels et al., 2021), wordt gesteld dat omdat de markt van vraag en aanbod niet vanzelfsprekend resulteert in ontmoeting tussen verschillende groepen leerlingen², bijsturing nodig is. “Breder georganiseerd onderwijs zou tegemoet kunnen komen aan wensen van profilering en onderscheiding zónder dat er sprake is van onderschikking van de doeldomeinen persoonsvorming en socialisatie aan het doeldomein kwalificatie. Te denken valt aan breed ingericht onderwijs met meer onderwijstypen op één school en vestiging (of wellicht een campus), waarbij leerlingen op het eigen niveau leskrijgen”. De auteurs stellen voor om te verkennen of praktijkvakken ook in het algemeen vormend onderwijs kunnen worden aangeboden, of scholen een vakinhoudelijke indeling (een talenvleugel of -verdieping; exacte vakken en praktijklokalen bij elkaar; enz.) kunnen hebben in de plaats van een indeling naar onderwijsniveau. Verder zouden activiteiten die niet onderwijstype-gebonden zijn, zo georganiseerd kunnen worden dat leerlingen van verschillende onderwijsniveaus elkaar ontmoeten en meemaken. Bijvoorbeeld: sport, wedstrijden en voorstellingen, practica, samenwerken in projecten, of gewoon de pauzes. Erkenning van het belang van ontmoeting wordt in deze coronatijden met digitale of hybride vormen van onderwijs des te belangrijker als een minimale voorwaarde voor sociale cohesie.

Buurten

Buurten zijn – hoewel vaak homogeen samengesteld – een belangrijke sociale mixer. Wil men scheidslijnen tussen groepen mensen verzachten zou men daarom gemengd wonen en/of gemeenschappelijke buurtactiviteiten moeten stimuleren. Ook al zijn de effecten van aanbod, van contexten, klein, ze zijn er en bieden een kans voor beleid. Settings, sociale contexten zijn belangrijk voor het opdoen van contacten. Dit is belangrijk omdat de samenstelling van contexten beïnvloedbaar is. Wil men meer sociale mix, zou men ervoor moeten zorgen dat de contexten waarin mensen in hun dagelijks leven komen diverser zijn samengesteld (Volker et al., 2014).

Contact leidt tot op bepaalde hoogte tot vreedzaamheid en vriendschappelijke omgang. Dit kan institutioneel versterkt worden door gemeenschappelijke doelen en belangen te benadrukken. Nog belangrijker is volgens onderzoek na te gaan hoe mensen bereid worden bij te dragen aan de productie van collectieve goederen. “Kruisende scheidslijnen werken verzachtend, maar wellicht moet men tegelijkertijd de gemeenschappelijke belangen, veelvuldige loyaliteiten, benadrukken. Als er belangen, loyaliteiten, met verschillende groepen worden gedeeld is de kans op vreedzaam oplossen van conflicten groter. Ook hier ligt een taak voor toekomstig onderzoek en beleid: het duidelijk maken van gemeenschappelijke belangen bij verschillende sociale groeperingen.”, aldus Beate Volker (2012).

Arlie Hochschild (2016) spreekt over het doorbreken van de ‘empathiemuur’, een onzichtbaar obstakel om de ander te begrijpen. Een verdeelde buurt, een verdeeld land verenigen, een collectief

² Hoewel alle onderwijsactoren (inclusief ouders) het belang inzien van meer ontmoetingskansen van leerlingen met verschillende achtergronden, om zo een bredere blik op de samenleving en de sociale cohesie te bevorderen, kiezen ouders en leerlingen in toenemende mate voor categorale scholen en spelen schoolbesturen in op deze behoefte. “Hoger opgeleide ouders lijken daarbij meer behoefte te hebben aan onderscheiding en vaak ook afscheiding” (Vogels et al., 2021).

verhaal en beleid ontwikkelen, zijn pas mogelijk als we de ‘anderen’ leren begrijpen. De kunst is, zo stelt zij, om met anderen het gesprek aan te gaan, goed te luisteren en op zoek te gaan naar overeenkomsten.

Vrijetijd en jeugdwerk

Ondanks de toenemende diversiteit in de samenleving blijft het jeugdwerk eerder homogeen samengesteld. Enerzijds zijn vooral vrijwillig geleide jeugdbewegingen uitgegroeid tot een autonome sector, die vooral niet-kwetsbare jongeren bereiken. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat leden en leiding vaak uit intacte gezinnen komen, waarbij de ouders hoger opgeleid zijn en vaker tewerkgesteld zijn. Er is een ondervertegenwoordiging van bepaalde kwetsbare jongerengroepen, zoals kinderen en jongeren in armoede, met een beperking of met een buitenlandse herkomst. Anderzijds biedt het professioneel omkaderd jeugdwerk een alternatief voor jongeren die sociaal uitgesloten zijn. Kwetsbare jongeren, wanneer ze de weg vinden naar jeugdwerk, nemen vaak enkel deel aan dit professioneel en doelgroepgericht jeugdwerk (bv. jeugdwerk voor kinderen met een handicap, jeugdwerk voor kinderen in armoede, jeugdwerk in kwetsbare wijken, ...). Beleidsmakers, jeugdwerkers en vrijwilligers proberen al jaren iets aan deze segregatie in het jeugdwerk te doen, maar er blijft een scheiding tussen beide werelden bestaan (Van Ceulebroeck, De Ceuster & Dehertogh, 2021).

Inspanningen om de onderlinge contacten tussen jongeren van verschillende achtergronden te vergroten zouden gericht moeten zijn op alle jongeren en niet op de inclusie van één groep bij de andere. Initiatieven zijn inderdaad te vaak asymmetrisch gericht op één groep (bv. jongeren die les volgen in het BSO of kortgeschoolde jongeren) en benaderen het soort activiteiten dat wordt georganiseerd niet kritisch genoeg. Dus in plaats van ons alleen te concentreren op de vraag hoe we jongeren kunnen aantrekken naar de bestaande activiteiten in de sociale ruimte (jeugdwerk, sport, deeleconomie etc.), lijkt het belangrijk om deze activiteiten (in het jeugdwerk etc.) zelf te analyseren in termen van wat ze aannemen/verwachten van deelnemers in de eerste plaats (Spruyt & Van Droogenbroeck, 2021).

Bruggenbouwen wordt door Van Ceulebroeck en collega's als volgt gedefinieerd: *“Het verbinden van (minstens) twee werelden, waardoor er een (nieuwe) inclusieve situatie ontstaat waarin beide werelden vertrouwen hebben, zich erin herkennen, de meerwaarde zien en er deel van kunnen uitmaken.”* Een noodzakelijke voorwaarde om bruggen te bouwen zijn stevige en evenwaardige pijlers die zich openstellen naar (de leefwereld van) de andere pijler. ‘Bruggenbouwen in het jeugdwerk’ bv. omvat dan ook niet dezelfde opdracht als ‘jeugdwerker zijn’: de jeugdwerker vertrekt vanuit de leefwereld van jongeren, wil die versterken, verbreden, een aanbod op maat uitwerken, enzoverder. De finaliteit van bruggebouwen ligt verder: de leefwereld van de jongeren is maar één pijler. Bruggenbouwen betekent die pijler verbinden met een andere pijler (organisatie, bestuur, andere jongeren, ...), vanuit een even grote betrokkenheid op of bewustzijn van de (leef)wereld van die tweede pijler (Van Ceulebroeck, De Ceuster & Dehertogh, 2021).

Dat betekent dat er gelijkwaardigheid bestaat tussen noden en leefwerelden van de verschillende pijlers. Die gelijkwaardigheid bestaat uit wederzijdse erkenning en respect. Niet alleen vanuit de verbindende rol naar de verschillende leefwerelden, maar ook tussen de leefwerelden en pijlers

onderling. Dit is minder vanzelfsprekend dan het lijkt. Iedereen die betrokken is in het bruggenbouwen, is geneigd om de ene nood hoger of lager in te schatten dan de andere, afhankelijk van de positie van die betrokkene. Een jeugdwerker die met kwetsbare groepen werkt kan bijvoorbeeld de noden van zijn of haar jongeren urgenter inschatten dan die van het gemeentebestuur. Nochtans moeten beide een gelijkwaardige plaats krijgen in de verbinding (Van Ceulebroeck, De Ceuster & Dehertogh, 2021).

Solidariserende thema's en inclusieve projecten

Op ons debat van 2017 stelde [Paul Dekker](#) dat er een grote nood is aan solidariserende projecten die belangrijke problemen aanraken maar die ook zorgen voor banden tussen groepen jongeren, en met name tussen kort en hooggeschoolden. Gedacht kan worden aan het koppelen van een problematiek als duurzaamheid (wat belangrijk wordt gevonden door hoger opgeleiden) aan jobcreatie die zekerheid en een degelijke verloning biedt (bekommernis van kortgeschoolden), aldus Dekker.

Ook thema's als leefbaarheid en veiligheid (in de ruime zin), die door alle jongeren belangrijk worden gevonden, zouden kunnen worden aangewend om zorgen van kort- en hooggeschoolden aan te boren. Leefbaarheid en veiligheid hebben immers betrekking op zowel ecologie, mobiliteit, en toegang tot voorzieningen, die belangrijker worden gevonden door hoger opgeleide jongeren, als migratie/diversiteit, degelijke huisvesting en werk, aandachtspunten waar kortgeschoolde jongeren meer op wijzen³. Zo wijst architect [Peter Calthorpe](#) erop dat zowel mensen die ecologie heel belangrijk vinden als pleitbezorgers van degelijke, betaalbare huisvesting voor kwetsbare groepen, zich perfect zouden kunnen vinden in multifunctionele stadsontwikkelingsprojecten met meer kleinere, goedkopere woningen, meer lokale winkels en werkgelegenheid, maar ook meer plaats voor voetgangers, fietsers en openbaar vervoer.

Andere angsten die jongeren delen, zijn risico op eenzaamheid en mentale gezondheidsproblemen, wat uiteindelijk ook als een onderdeel van (on)leefbaarheid en (on)veiligheid kan worden beschouwd, en tijdens deze coronacrisis acuut naar boven zijn gekomen. Tijdens de coronacrisis kwamen de zelfontwikkeling en identiteitsontwikkeling van alle jongeren onder druk te staan. Een negatief gevolg van de *lockdowns* en het online onderwijs was inderdaad de verminderde sociale uitwisseling en de stijgende verveling, eenzaamheid en mentale problemen bij jongeren. Onderzoek toont aan dat sociale contacten en steun belangrijke voorspellers kunnen zijn voor veerkracht en een beter herstel na crisissituaties (NJI, 2021).

Om uitgesloten of gemarginaliseerde groepen te bereiken en betrekken zijn *outreaching* inclusieve strategieën nodig. De *outreach* richt zich zowel op het 'hoe' van relaties als op het 'wat' dat wordt gecommuniceerd; het geeft ook prioriteit aan het 'waar' van de locatie. Naast een individuele *outreach*-focus is immers ook een *community outreach*-dimensie vereist. Kenmerkend hiervoor is het identificeren van een locatie die fysiek en psychologisch toegankelijk is voor iedereen. De fysieke locatie van een dienst/centrum moet in een neutrale ruimte binnen de gemeenschap zijn om ervoor te zorgen dat alle groepen zich voldoende op hun gemak voelen. Een mogelijkheid hiervoor is het

³ Bronnen: Generation What-enquête, scv-enquête, ... (Met dank aan Jessy Siongers).

inzetten van gemeenschapscentra (voor levenslang leren) die fungeren als toegangspoorten tot meer gespecialiseerde diensten en multidisciplinaire teams (Downes, 2021).

Het doel van dergelijke gemeenschapscentra zou zijn om een plek te creëren waar onderwijs en sociaal leven nauw verweven zijn met de buurt en de rest van de samenleving, waar de school of welke andere instelling dan ook wordt gezien als leerruimte van gedeelde verantwoordelijkheid voor professionele opvoeders, andere professionals, studenten, jongeren, ouders, gemeenten en het maatschappelijk middenveld. Deze centra zouden de onderwijsinstellingen helpen om de drijvende krachten van ontwikkeling voor hun regio te worden voor zowel kinderen als volwassenen.

Via het bundelen van gemeenschapsdiensten in één locatie kan de fragmentatie van diensten ook overwonnen worden. Dit bevordert niet alleen de integratie van diensten, maar ook de toegankelijkheid van die diensten voor gemarginaliseerde groepen wat betreft bereikbaarheid alsook de kennis van diensten waar ze terecht kunnen voor hulp.

Dit gateway-principe (één toegangspoort voor een centrum dat verschillende diensten omvat) beschouwt de bredere doelgroep als een doelgroep die mogelijk ook een subgroep omvat van jongeren met meer complexe behoeften. Door colocatie van gemeenschapscentra (voor levenslang leren) met meer gespecialiseerde multidisciplinaire teamdiensten wordt hier aan tegemoet gekomen. Dit is belangrijk omdat geestelijke gezondheid en trauma een grote impact hebben op bv. voortijdig schoolverlaten. Het centrum kan aldus fungeren als een toegangspoort voor teams op dezelfde locatie, waarbij sommige jongeren die de activiteiten van het centrum bijwonen, indien nodig, ook aanvullende ondersteuning krijgen, zoals emotionele begeleiding, gezinsondersteuning, ..., maar tegelijkertijd ook het contact behouden met de andere jongeren (Downes, 2021).

Referenties

Danhier, J., Jacobs, D. (2017). *Aller au-delà de la ségrégation scolaire. Analyse des résultats à l'enquête PISA 2015 en Flandre et en Fédération Wallonie-Bruxelles*. Bruxelles: Fondation Roi Baudouin.

Downes, P. (2021). *Local community lifelong learning centres and supports as spatial relational systems: Changing diametric spaces of exclusion towards concentric spaces of inclusion for a spatial-ecological systems science*. Laureate Foundation P&V Prize for research on overcoming social divisions in society among young people.

Elchardus, M. (2015). *Au-delà du déclin. Une voie collective*. Editions Racine // *Voorbij het narratief van neergang*. LannooCampus.

Hochschild, A. (2016). *Strangers in their own land*. NY: The New Press

Imeraj, L. & Gadeyne, S. (2021). *Education and selective mobility: How parental and ethnic background assort the relocations of young Brussels adults*. Laureate Foundation P&V Prize for research on overcoming social divisions in society among young people.

Merle, P. (2017). [Le statu quo sur la ségrégation scolaire serait fatal](#), Le Monde, 21-05-2017

NJI (2021). *Effect van corona op jeugd, gezin en jeugdveld. Een literatuuroverzicht*. Nederlands Jeugdinstituut.

Spruyt, B. & Van Droogenbroeck, F. (2021). *Worlds apart? An empirical assessment of education as a social boundary among young people in Flanders*. Laureate Foundation P&V Prize for research on overcoming social divisions in society among young people.

Van Ceulebroeck, N., De Ceuster, E. & Dehertogh, B. (2021). Building bridges in and with youth work. Connecting with vulnerable youngsters. Laureate Foundation P&V Prize for research on overcoming social divisions in society among young people.

Vanderstraeten, R. & Van der Gucht, F. (2021). *Geographical inequalities in educational credentials, 1961-2011*. Laureate Foundation P&V Prize for research on overcoming social divisions in society among young people.

Vogels, R., Turkenburg, M., Herweijer, L. (2021). Samen of gescheiden naar school. De betekenis van sociale scheiding en ontmoeting. Den Haag: SCP.

Volker (2012). Sociale breuklijnen herzien. Een review-essay en een empirische analyse. In: Volker & Elchardus, *Essaybundel. De sociale klasse voorbij. Over nieuwe scheidslijnen in de samenleving*

Volker, B., Andriessen, I., Posthumus, H. (2014). Gesloten werelden? Sociale contacten tussen lager- en hogeropgeleiden. In: Bovens, M., Dekker, O., Tiemeijer, W. (eds.), *Gescheiden werelden? Een verkenning van sociale-culturele tegenstellingen in Nederland*, pp. 217 – 234.